

Miljø- og klimahandlingsplan 2012 – 2015.

” Tenke globalt - handle lokalt, ”



Oslo kommune har vedtatt et ambisiøst mål om 50 prosent reduksjon av klimagassutslipp i forhold til 1990-nivå innen 2030, og vil være helt avhengig av samarbeid med alle byens aktører for å nå dette målet.

- vi ønsker å delta

Innholdsfortegnelse:	2
Miljø- og klimahandlingsplan for Bydel St. Hanshaugen.....		3
Oslo skal halvere sine klimagassutslipp innen 2030		4
Status for utvikling av klimagassutslippene i Oslo og i Osloregionen.....		4
Stort reduksjonspotensial i Oslo		5
Oslos klimamål er integrert i kommunale planer		5
Oslos klimaarbeid integreres nå i utviklingsprogrammet Framtidens byer ..		6
Visjon for Framtidens Oslo 2030		6
Oslo er i gang med gjennomføring av omfattende klimatiltak		7
Handlingsplanens for Framtidens Oslo		
hovedinnsatsområder, tiltak og virkemidler		
Hovedinnsatsområde 1 : Areal og transport		9
Hovedinnsatsområde 2. Stasjonær energibruk i bygg		10
Hovedinnsatsområde 3: Forbruksmønster og avfall		11
Hovedinnsatsområde 4. Klimatilpasning		15
Byøkologisk program		15
Visjon		15
Åtte innsatsområder		16
Bydelenes rolle		18
Miljø- og klimahandlingsplan for Bydel St. Hanshaugen		23
Hovedinnsatsområde 1. Mobilitet og transport		23
Hovedinnsatsområde 2. Bærekraftig byutvikling		24
Hovedinnsatsområde 3. Forbruksmønster og avfallshåndtering		25
Hovedinnsatsområde 4. Miljøeffektiv kommuneforvaltning		26
Hovedinnsatsområde 5. Miljøsamarbeid.....		27

Miljø- og klimahandlingsplan for Bydel St. Hanshaugen

Bydel St. Hanshaugens miljø- og klimahandlingsplan ses på som en forlengelse av Oslo kommunes sentrale planer på området. Planer av betydning for den lokale miljø- og klimaplanen er:

- Handlingsplan for effektivisering og omlegging av stasjonær energibruk i Oslo kommune – behandlet i bystyret 11/12/2008 sak 444
- Handlingspakke for bedre luftkvalitet, behandlet i bystyret februar 2011, sak 39/2011
- Handlingsprogram for Fremtidens byer 2010-2014.
- Byøkologisk program for perioden 2011 – 2026
- Bystyremelding 3/2003 ” Grønn Kommune: innføring av miljøeffektivitet I Oslo kommune - revisjon i løpet av 2012

Bydelens handlingsplan er for en stor del basert på visjoner og mål i Byøkologisk program og Handlingsprogram for fremtidens byer. Videre er innspill fra bydelens LA-21 idemøter og miljøseminar tatt inn i planen. Planen er tidligere revidert første halvår 2010.

En bydel i Oslo råder over begrensede virkemidler i sitt miljøarbeid. Den lokale miljø- og klimahandlingsplanen fokuserer derfor på de områder hvor bydelen i størst mulig grad kan spille en rolle innenfor miljøarbeidet i Oslo, og der hvor ressursene kan brukes på den måten som antas å gi størst miljøeffekt.

Bydelens plan består av en kort faktadel og status for Oslo kommune, hovedsaklig hentet fra Handlingsprogrammet for fremtidens byer. Det foreligger per i dag lite miljøinformasjon for Oslo brutt ned på bydelsnivå. I planen er det derfor ikke tatt inn relevante bydelsdata i forhold til miljøstatus.

De skisserte hovedfokusområdene for Oslo er imidlertid høyst relevante også for bydelens miljøarbeid. I planen er beskrevet hovedfokusområdene slik de er i Handlingsprogrammet for fremtidens byer Oslo og hovedfokusområdene Byøkologisk program.

Bydelens miljø- og klimaarbeid forsøker å følge opp de relevante sentrale hovedfokusområdene med bydelsspesifikke delmål, som skissert i eget kapittel i planen. Tiltak vil bli beskrevet med tidsangivelser og ansvar i bydelens senere dokumenter og planer.

Oslo skal halvere sine klimagassutslipp innen 2030

Halvering av utslippene fram mot 2030 er et ambisiøst mål. Osloregionen skal redusere klimagassutslippene med 50 prosent innen 2030 sett i forhold til 1991-nivået, uten å øke bruken av elektrisitet utover 2005-nivået. Utslippsnivået i Oslo ligger i dag på ca. 2,5 tonn CO₂ per innbygger. Dette er svært lavt hvis en sammenligner Oslo med andre norske og europeiske byer.

Oppfølging av Oslos klimaarbeid vil kreve kontinuerlig resultatoppfølging og årlige evalueringer og måloppnåelse vil være helt avhengig av samarbeid med alle byens aktører. De siste årene har direkte utslipp per person gått ned på grunn av utbygging av fjernvarme fra avfallsforbrenning og fornybar energi, samt en betydelig nedgang i utslippene fra avfallshåndtering.



Status for utvikling av klimagassutslippene i Oslo og i Osloregionen

For utfyllende beskrivelse av status se vedlegg til planen: Handlingsprogram for levende byer og Miljø- og bærekraftsstatus for Oslo 2007 .

Totalutslippet av klimagasser i Osloregionen har i perioden 1991 til 2007 økt med 15 prosent. Dette skyldes veitrafikk og annen transport, mens utslipp fra stasjonær energibruk og avfallshåndtering er redusert. Sammenlignet med andre norske kommuner og nordiske hovedsteder slipper Oslos innbyggere i snitt ut minst CO₂.

Fordelingen av utslipp mellom fylkene i Osloregionen er ulike. Økningen av utslipp i perioden 1991 til 2007 i Oslo var på 9 prosent, og utslippet per innbygger har holdt seg stabilt i Oslo i samme periode. Hovedgrunnen til økte utslipp i Oslo er befolkningsvekst og økonomisk vekst. Videre har størstedelen av økt stasjonær energiforbruk blitt dekket av elektrisitet. Utslippene fra avfallshåndtering er de siste år betydelig redusert og potensialet for ytterligere reduksjon der er lavt.

- Klimagassene har økt i perioden 1991 til 2006
- Klimagassutslipp fra transport har økt betydelig siden 1991
- Klimagassene fra veitrafikk øker mest
- Energibruk til stasjonære formål øker
- Klimagassutslippene fra stasjonær kilder er redusert

- Klimagassutslipp fra avfallsdeponier er redusert med nesten 60 prosent fra 1991 til 2006

Stort reduksjonspotensial i Oslo

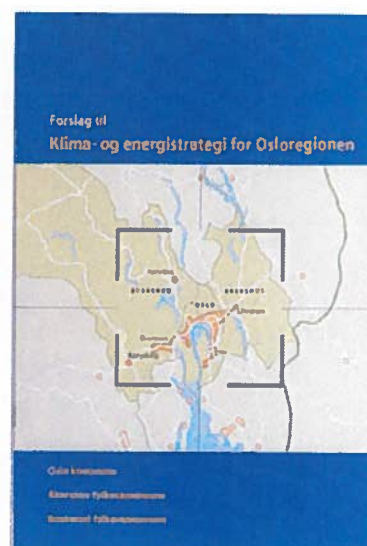
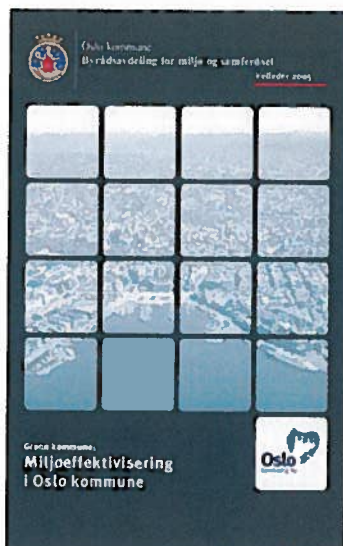
Revidert klima- og energihandlingspakke for Osloregionen 2030 viser at de vurderte tiltakene samlet kan gi en utslippsreduksjon på ca 50 prosent. Beregninger for Osloregionen viser at det vil være nødvendig med reduksjon av utslipp fra alle kilder. Det foreslås en betydelig styrking av virkemiddelbruken for å oppnå tilstrekkelig grad av effektivisering, innfasing av ny teknologi og endret atferd.

Med atferdsendring menes f.eks. å velge alternative reisemidler, å avstå fra en del motoriserte reiser, å redusere forbruksnivået ved å velge mindre boligareal per person og lavere innetemperatur om natten m.m. En halvering av klimagassutslippene innen 2030 vil heller ikke være mulig uten at næringslivet og Osloregionens innbyggere deltar aktivt i å fase inn klimavennlig kjøretøy fram mot 2030.

Tiltaksmulighetene er mange og potensialet for utslippsreduksjoner er stort. Beregningene utført for Osloregionen viser at utslipp fra stasjonær forbrenning kan reduseres med 80 prosent i forhold til 1991, utslipp fra avfallsdeponier kan reduseres med 90 prosent, utslipp fra transport kan reduseres med 10-20 prosent og utslipp fra arbeidsmaskiner mm. kan reduseres med 10-20 prosent i forhold til 1991.

Oslos klimamål er integrert i kommunale planer

Oslos miljø- og klimasatsing er nedfelt i Kommuneplan 2008 (bystyresak 213/08), Klima- og energihandlingspakke for Osloregionen (byrådsak 40/05), Byøkologisk program 2011-2026 (bystyresak 2011), Handlingsplan for effektivisering og omlegging av stasjonær energibruk i Oslo (bystyresak 444/08) og Handlingsplan for fremtidens byer 2010-2014 (bystyresak 2011). Videre vil en hel rekke andre planer og vedtak også legge premisser for arbeidet innen kommunens miljø og klimaarbeid. Det er derfor behov for en samordnet innsats for å nå viktige klima- og miljømål.



Kommuneplan 2008
Oslo mot 2025



Oslos klimaarbeid er nå integrert i utviklingsprogrammet Framtidens byer

Oslo kommune har vært en av pådriverne for etableringen av et klimarelatert samarbeid mellom staten og storbyene. Oslos klimaarbeid er derfor nå integrert i det seksårige (2008-2014) utviklingsprogrammet "Framtidens byer for lavere klimagassutslipp og bedre bymiljø".

Fremtidens byer er et samarbeidsprogram mellom staten, Kommunenes Sentralforbund og landets 13 største bykommuner for å utvikle byområder med lavest mulig klimagassutslipp og godt bymiljø. Oslo kommune undertegnet 17. juni 2008 en intensjonsavtale med staten og de 12 andre bykommunene.

Framtidens byer vil bli organisert gjennom fire temanettverk. Hvert av disse temanettverkene skal arbeide aktivt for å tilrettelegge for gjennomføring av Oslos klimapolitikk. Dette innebærer at Oslo kommune vil inkludere og bruke temanettverkene aktivt i oppfølgingen av sentrale vedtak og planer. Videre vil temanettverkene være pådrivere for faglig utvikling og diskusjon rundt strategier for å iverksette Oslo kommunes målsetninger innen areal og transport, stasjonær energibruk, forbruk og avfall, samt utvikling av strategier for å møte framtidige klimaendringer.

Klima- og energiarbeidet i Oslo har de senere årene vært basert på et samarbeid mellom de tre fylkeskommunene Oslo, Akershus og Buskerud. Formålet har vært å utforme en felles regional klimapolitikk for Osloregionen. Klima- og energihandlingspakken for Osloregionen ble behandlet av bystyret i 2005 og dannet det faglige grunnlaget for Oslo kommunes mål om å halvere klimagassutslippene fra 1991 til 2030. Revisjon og oppdatering av denne klimahandlingspakken har inngått i det nå vedtatte Handlingsprogram for Framtidens byer Oslo.

Handlingsprogrammet oppsummerer status for arbeidet, gjennomgår tiltakspotensialer fram mot 2030 og foreslår nye mål for klimagassreduksjon.

Handlingsprogrammet for Framtidens byer Oslo danner grunnlag for avtaler med staten om forpliktende samarbeid og nye virkemidler som skal gjøre det mulig for Oslo å nå sine mål på klima- og energiområdet.

Visjon for Framtidens Oslo 2030

I 2030 er Oslo en by med svært gode steds- og miljøkvaliteter med høy livskvalitet. Fjorden, marka og åpne elver og bekkefar og grønne korridorer binder byen sammen og gir Oslo et blågrønt preg. Det er godt tilrettelagt for en klimavennlig livsstil gjennom et miljøeffektivt transportsystem i et godt bymiljø med fritidsaktiviteter og kulturelle tilbud i nærmiljøet.

Framtidens Oslo skal ha lavest mulig klimagassutslipp og et godt bymiljø, og skal være en

attraktiv by for innbyggere og næringsliv:

- Kollektiv transport eller gang/sykkel er førstevalg for alle personreiser. Arealbruken er fortettet rundt kollektivknutepunkt og høyfrekvente kollektivstrenger. Sammen med utbyggingen av det kollektive transportnettet gir dette et meget attraktivt transportsystem som reduserer behovet for bilbruk.
- Varedistribusjonen er samordnet og bilene utnyttes effektivt ved at ingen kjører tomme. Øvrig godstransport fraktes i størst mulig grad med bane.
- Redusert bilbruk gir bedre avvikling for nyttetraffikk. Mange har ikke bil og benytter seg av bildeling når det er behov for bil.
- Utslippene av CO₂, NO₂ og svevestøv fra personbiler er minimert i regionen. Kjøretøyparken domineres av nullutslippsbiler og plugin hybridbiler som bruker elektrisitet på reiser i regionen. Utslippene av CO₂ fra person- og godstransport er redusert betydelig ved innblanding av syntetisk biodiesel.
- Busstransporten er klimanøytral med bruk av biometan fra matavfall og avløpsvann, samt syntetisk biodiesel produsert fra skogvirke i Osloregionen.
- Bygningene i Oslo har et lavt energiforbruk. Det brukes ikke lenger fossil energi til oppvarming. Fjernvarmesystemet er utvidet og nye boliger bygges enten som passivhus eller som energinøytrale bygninger. All bygningsmasse er etterisolert til lav eller passivhusstandard og varmes opp med fjernvarme eller mer miljøvennlige og energieffektive løsninger.
- Oslo kommune, næringslivet og statlige myndigheter har tilrettelagt for at byens innbyggere skal kunne leve med så lavt økologisk fotavtrykk som mulig.
- Kretsløpsbasert avfallshåndtering er veletablert med betydelig grad av materialgjenvinning. Produksjon av biogass fra matavfall og materialgjenvinning av metall og plastemballasje sikrer lave utslipp fra avfallsforbrenning. Miljøvennlig håndtering blir stadig optimert og gir ikke klimagassutslipp.
- Oslo kommune har god oversikt og kompetanse på kommende klimaendringer og er robust mot ekstremvær. Oslo kommune har fullt ut integrert pågående og kommende klimaendringer i sin planlegging.

Oslo er i gang med gjennomføring av omfattende klimatiltak

Oslo har vedtatt at bruk av fossile brenslere til oppvarming av bygninger i Oslo skal fases ut innen 2020. Samtidig vil utslippene gå ned ytterligere gjennom videreutvikling av eksisterende kretsløpsbasert avfallshåndteringssystem med gjenvinning og produksjon av biodrivstoff og fjernvarme. Dette innebærer at utslippene i Oslo vil kunne reduseres betydelig innen 2020.

Videre vil utslippene fra transport gå gradvis ned som følge av en rask innfasing av lav- og nullutslippskjøretøy og en reduksjon i transportmengden i regionen. I de sentrale planer og programmer slås det fast at hovedløsningen for dette ligger i at framtidig utbygging konsentreres ved kollektivknutepunkter. En regional bystruktur med flere knutepunkter eller kjerner ble utarbeidet i et regionalt fellesskap og legges til grunn.

I tillegg til å innarbeide mål og tiltak i overordnede planer, arbeider Oslo kommune gjennom styrende dokumenter og budsjetter for sine etater og virksomheter med å gjennomføre vedtatte tiltak i praksis.

Ved å feie for egen dør prøver kommunen å fremstå som et godt eksempel for resten av bysamfunnet. En viktig del av Oslo kommunes arbeid er derfor å redusere klimagassutslippene ved å bli en mer miljøeffektiv forvaltning. Ved å miljøsertifisere alle kommunale etater og virksomheter oppnår kommunen både å redusere utslippene direkte, stille miljøkrav ved innkjøp av varer og tjenester og å stimulere/motivere de ansatte til miljøvennlig atferd.

Tiltak og virkemidler som beskrives i handlingsprogrammet for Framtidens byer Oslo må sees i lys av vedtak og igangsatt arbeid i kommunen.

Tidsperspektivet i Framtidens byer strekker seg ikke like langt som Oslo kommunes overordnede klima- og miljøplaner. Det er likevel viktig at disse to arenaene integreres for dermed å kunne kombinere tiltak som både på kort og lang sikt bidrar til reduserte klimagassutslipp i Oslo kommune. Revidert klimahandlingspakke vil derfor bli integrert i handlingsprogrammet.

- Utbygging av fjernvarmesystemet basert på avfallsforbrenning, varmpumper og bioenergi. Sammenknytningen av de to delene av fjernvarmenettet vil gi økt fjernvarmekapasitet i Oslos viktigste utbyggingsområder
- Utfasing av fossile brensler til oppvarming. Klima- og energifondet er Oslos viktigste virkemidler i denne satsningen
- Innføring av et kretsløpsbasert avfallssystem med kildesortering på matavfall og plast, og produksjon og oppgradering av metan til transportformål
- Bærekraftig byutvikling med konsentrert utbyggingsmønster innenfor eksisterende byggesone og ved knutepunkter i kollektivtransportsystemet.
- Satsing på ytterligere forbedringer av kollektivtilbudet bl.a. ved utskiftning av gamle T-banetrokker, innkjøp av nye busser, oppgradering av T-banenettet samt bedret framkommelighet på viktige bussruter og alle trikkelinjer. Dette har gitt mulighet å øke frekvensen i kollektivnettet.
- Miljøeffektivisering av Oslos egne virksomheter gjennom sertifisering etter ISO 14001 eller Miljøfyrtårn. Per i dag er 290 av ca. 750 kommunale enheter sertifisert
- Vridning mot mindre og mer miljøvennlige biler i egen bilpark. I 2005 var ca. 300 av 750 biler i Oslo lavutslippsbiler med rundt 25 prosent lavere utslipp enn gjennomsnittet for norske biler. Nye anskaffelser av lavutslippsbiler er gjennomført i 2008
- Innføring av energisparende gatebelysning
- Videre utbygging av sykkelveinettet

Handlingsprogram for levende byer (Hovedinnsatsområder, tiltak og virkemidler (forslag))

For utfyllende beskrivelse av innsatsområdene, tiltak og virkemidler se vedlegg til planen
Handlingsprogram for levende byer (utdrag vedlagt).

Hovedinnsatsområde 1 : Areal og transport



Resultatmål: Utslipp fra transport skal reduseres med 20 prosent

Visjon for Oslo 2030

Kollektiv transport eller gang/sykkel er førstevalg for alle personreiser. Arealbruken er fortettet rundt kollektivknutepunkt og høyfrekvente kollektivstrenger. Sammen med utbyggingen av det kollektive transportnettet gir dette et meget attraktivt transportsystem som reduserer behovet for bilbruk.

Varedistribusjonen er samordnet og bilene utnyttes effektivt ved at ingen kjører tomme. Øvrig godstransport fraktes i størst mulig grad med bane.

Redusert bilbruk gir bedre avvikling for nyttetraffikk. Mange har ikke bil og benytter seg av bildeling når det er behov for bil.

Utslippene av CO₂, NO₂ og svevestøv fra personbiler er minimert i regionen. Kjøretøyparken domineres av nullutslippsbiler og plug-in hybridbiler som bruker elektrisitet på reiser i regionen. Utslippene av CO₂ fra person- og godstransport er redusert betydelig ved innblanding av syntetisk biodiesel.

Busstransporten er klimanøytral med bruk av biometan fra matavfall og avløpsvann, samt syntetisk biodiesel produsert fra skogvirke i Osloregionen.

Delmål 1: Oslo og Akershus skal ha en arealbruk som minsker behovet for bilbruk.

Delmål 2: Andelen personreiser med bil skal reduseres

Delmål 3: Vare- og godstransporten skal effektiviseres

Delmål 4: Utslipp fra kjøretøyparken må reduseres med minst 40 prosent fram mot 2030



Viktige virkemidler :

- Kompakt og energieffektiv byutvikling, inkludert satsing på fornybar energi i bygg
- Lokalisering langs kollektivakser
- Styrket kollektivtransport
- Økt sykling og gange
- Tilrettelegging for miljøvennlig kjøretøy

Hovedinnsatsområde 2. Stasjonær energibruk i bygg

Resultatmål: Det skal ikke være utslipp fra stasjonær energibruk etter 2020

Visjon for Oslo 2030

Bygningene i Oslo har et lavt energiforbruk. Det brukes ikke lenger fossil energi til oppvarming. Fjernvarmesystemet er utvidet og nye boliger bygges enten som passivhus eller som energinøytrale bygninger. All bygningsmasse er etterisolert til lav- eller passivhusstandard og varmes opp med fjernvarme eller mer miljøvennlige og energieffektive løsninger.



Delmål 1: Bruk av oljefyring til oppvarming skal avvikles innen 2020

Delmål 2: Alle kommunale oljefyrer skal fases ut før 2012

Delmål 3: Effektivisering av stasjonær energibruk i Oslo kommune

Viktige virkemidler :

Temanettverket skal samordne innsatsen innenfor stasjonær energibruk og samarbeide for å fremme omlegging/effektivisering av energibruk i kommunen. Det skal være en pådriver for gjennomføring av energieffektiviserings-/klimatiltak, blant annet gjennom å utfase bruk av fossile energikilder i Oslo, stille energirammekrav og krav til vannbåren varme i nybygg, samt gjennomføre enøktiltak i eksisterende bygningsmasse. Økt satsing på lavenergi/passivhus er også et viktig område i tråd med klimavedtakene. Overgang til fjernvarme vil være et viktig omleggingstiltak, og herunder bør det i gruppen også arbeides for å sikre en størst mulig andel fornybar energi i fjernvarmenettet. Hafslund ASA vil ha en sentral rolle i dette arbeidet, og må sikre at man får en oversikt over utbyggingsplaner og potensiale for påkobling til fjernvarmenettet, samt være en pådriver overfor statlige byggforetak. Nettverket vil også ha en viktig oppgave knyttet til å fremme informasjon om Oslos Klima- og enøkfond.

Hovedinnsatsområde 3: Forbruksmønster og avfall

Resultatmål 1. : De indirekte utslippene fra Oslos innbyggere skal være så lave som mulig

Visjon for Oslo 2030:

Oslo kommune, næringslivet og statlige myndigheter har tilrettelagt for at byens innbyggere skal kunne leve med så lavt økologisk fotavtrykk som mulig.

Tar en hensyn til de samlede utslipp fra produksjon, distribusjon, omsetting og sluttbehandling av den forventede økningen i konsumet i regionen, medvirker dette til en betydelig økning i de globale klimagassutslippene. I 2030 vil det betydeligste klimabidraget for Oslos befolkning komme fra internasjonale flyreiser og forbruk av varer. En svært grov beregning viser at merutslippet i 2030 vil bli i størrelsesorden 3 millioner tonn CO₂-ekv. som følge av økt konsum i Osloregionen. Tiltak for å begrense forbruksveksten i regionen vil derfor være svært viktige for å begrense klimautslippene som denne regionen bidrar til.

Endret forbruksmønster i retning av 50 prosent reduksjon i klimagassutslippene innen 2030 vil kreve betydelig oppmerksomhet knyttet til klimagassutslipp fra produksjon av varer og tjenester som forbrukes av Oslos innbyggere. En slik endring i forbruksmønsteret vil være knyttet til:

- Økologisk design og produksjon av forbruksvarer
- Lavere forbruk av varer
- Gjenbruk av varer
- Miljøvennlige fritidsreiser
- Innkjøp av klimavennlige varer

Tiltak og virkemidler for klimavennlig adferd og livsstil:

Det vil være nødvendig med bred støtte i befolkningen i Osloregionen til å gjøre miljøvennlige valg, særlig knyttet til forbruk, reisevaner og valg av kjøretøy.

En rekke tiltak og virkemidler passer ikke inn under noen bestemt utslippssektor, men går på tvers av fagområder og utslippskilder. I tillegg vil flere av disse tiltakene være knyttet til utslipp som skjer i land utenfor Norge. Fellesnevneren er at de skal bidra til å påvirke og endre atferden til oss som profesjonelle aktører i arbeidssammenheng og den enkelte av oss som forbruker:

- Stimulere til mer økologisk/kretsløpsbasert design og produksjon av varer, samt minimalisering av emballasje og transport
- Legge til rette for å motivere flest mulig familier i regionen til å ta Klimasteget og Miljøsteget og dermed bli ”grønne familier” som tar mer bevisste klimavalg knyttet til innkjøp og livsstil, herunder:
 - Utarbeide mål for innbyggersatsning i Framtidens byer
 - Informere om klimavennlig forbruk gjennom Klimaløftets klimakalkulator mv.
- Klimavettkampanje: Informasjons og kunnskapskampanjer overfor allmennheten. Gjennomføres blant annet i samarbeid med Klimaløftet og frivillige organisasjoner (Miljøverndepartementet), herunder:
 - Utarbeide informasjon til allmennheten i samarbeid med miljøorganisasjonene
 - Gi råd om forbruk og avfallshåndtering gjennom Nyhetsbrev for Framtidens byer Oslo
- Innføre miljøledelse og miljøsertifisering (f.eks. ISO 14001 og Miljøfyrtårn) i alle statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter. Stimulere til miljøsertifisering av alle private bedrifter og virksomheter
- Skolere ansatte i fylkene og kommunene innen deres ansvarsområder og arbeidsoppgaver, for eksempel risikoanalyser med tanke på klimaendringer og tilpasning., samt miljø- og klimaeffektive innkjøp. Utarbeide tverrfaglig undervisningsopplegg om klimagasspolitikk tilpasset ulike alderstrinn i skolen (ungdomskole til universitet). Gjennomføres i samarbeid med sentrale myndigheter og miljøorganisasjoner, herunder:
 - Etablere miljøbibliotek som gjennom samarbeid mellom frivillige organisasjoner og Deichmanske biblioteker bidrar aktivt til formidling gjennom foredrag, temakvelder og utstillinger
 - Iverksette kampanjer rettet mot spesifikke målgrupper slik som fremmedspråklige og borettslag knyttet til forbruk og avfallshåndtering
- Sikre klimakonsekvensvurdering av planer og tiltak (kommuneplaner, reguleringsplaner, byggeprosjekter, mv.)
- CO₂-informasjon på varer og tjenester. Oppfølging av statlige signaler om merking av produkter og for eksempel energi/klimasertifisering av bygg:
 - Ta i bruk Statsbyggs klimagassregnskap for byggeprosjekter
 - Etablere samarbeid med varehandel om varemerking og klimainformasjon
- Kvotekjøp i nasjonalt kvotesystem for privatpersoner, bedrifter og offentlige virksomheter.
- Etablere et system for forbruksorientert utslippsregnskap for Oslo-regionen

Etablere et Klimakontor i Osloregionen for systematisk informasjon og råd om energisparing, energiomlegging, lavutslippsbiler, mobilitetsplanlegging, klimavennlig forbruk og miljøsertifisering. m.v.

Resultatmål 2: Utslipp fra avfallshåndtering reduseres med 90 prosent

Visjon for Oslo 2030

Kretsløpsbasert avfallshåndtering er veletablert med betydelig grad av materialgjenvinning. Produksjon av biogass fra matavfall og materialgjenvinning av metall og plastemballasje sikrer lave utslipp fra avfallsforbrenning. Miljøvennlig håndtering blir stadig optimert og gir ikke klimagassutslipp.

Hovedmål for avfallshåndteringen i Oslo er at kommunen skal ha et kretsløpsbasert avfallssystem basert på avfallshierarkiets prioriteringer og avfallsløsninger der miljøhensyn er ivaretatt. Som del av iverksetting av Oslos klimamålsetninger legges det til rette for økt avfallsvarmeutnyttelse på Klemetsrud gjennom den tredje avfallsforbrenningslinjen som blir bygget på Klemetsrud. For å øke materialgjenningsgraden er det bygget anlegg for optisk sortering av husholdningsavfall på Haraldrud og Klemetsrud. Samtidig skal det bygges biogassanlegg for håndtering av Oslos matavfall. Ytterligere tiltak for å redusere klimagassutslippene retter seg mot oppsamling og energiutnyttelse av metangass fra nedlagte deponier og renseanlegg for kloakk. Ved avløpsrensaneanlegget på Bekkelaget er det bygget oppgraderingsanlegg for biogass, slik at oppsamlet metan kan brukes til drivstoff for busser.



Tiltak og virkemidler

Mulige tiltak som redusere utslippene av metangass vil derfor være nært knyttet til prosjekter som allerede er under gjennomføring. Dette innebærer at tiltak vil være knyttet til videreutvikling av kretsløpsbasert avfallshåndtering med positiv klimaeffekt, slik som innføring av separat innsamling av matavfall og plast, samt utvidet innsamling av metall:

Stimulere til økt kildesortering og legge til rette for en effektiv innsamling:

- Iverksette handlingsplan for informasjon/ kommunikasjon om kildesortering
- Økt informasjon om tilbudene for levering til ombruk og gjenvinning
- Tilrettelegge for kildesortering i det offentlige rom
- Vurdere avfallssystemer og andre alternative innsamlingsløsninger i Oslo
- Vurdere behovet for hente- og bringetilbud
- Økt produksjon av biogass fra matavfall og avløpsvann:
- Investeringsstøtte fra staten til økt energiutnyttelse av biogass fra vann- og avløp
- Bedre rammeverk for biologisk behandling av avfall og anvendelse av gjenvinningsprodukter
- Avgiftsdifferensiering mellom biogass og annen gass

Økt uttak av deponigass – bedre driftsrutiner og utvidelser av uttaksanlegg:

- Økt investeringsstøtte til bedre energiutnyttelse av deponigass
- Avgiftsdifferensiering mellom biogass og annen gass

Iverksetting og barrierer

En reduksjon i utslippene av metan fra deponier er et svært viktig klimatiltak på avfallsektoren. I Oslo er en stor andel av reduksjonene som er mulig å oppnå allerede tatt ved å bygge uttaksanlegg og fange opp mest mulig av den gass som genereres. Fokus på avfallshåndteringen i Oslo vil derfor være på:

- Effektiv innsamling og energiproduksjon fra matavfall
- Ytterligere innsamling og materialgjenvinning av plast og metaller
- Ytterligere effektivisering av avfallsinnsamling og –håndtering

Fra 01.01.2012 skal tilbudet om utvidet kildesortering være innført i hele byen. Finansieringen av nye anlegg for avfallshåndtering dekkes gjennom avfallsgebyrer. Dette øker handlingsrommet for kommunene til å gjennomføre en helhetlig avfallsstrategi. Det pågår en revisjon av renovasjonsforskriften for å tilpasse denne til de nye løsningene.

Energigjenvinningsetaten har bygget et sentralanlegg for optisk sortering av husholdningsavfall på Haraldrud og det vil bli bygget ett til på Klemetsrud. Det optiske utsorteringsanlegget på Haraldrud er verdens største. Anlegg for produksjon av biogass er under planlegging på Nes i Romerike. Biogassanlegget skal produsere miljøvennlig biogass og biogjødsel av matavfallet fra Oslos befolkning. Biogassanlegget er planlagt ferdigstilt 01.07.2012. Biogassen skal brukes som miljøvennlig drivstoff for blant annet busser og renovasjonsbiler. Som en del av Oslo kommunes kretsløpsbaserte avfallshåndtering er Renovasjonsetaten i gang med å utvide ordningen for innsamling av glass og metall, samt tilrettelegging for gjenbruk ved innføring og videreutvikling av gjenbruksstasjoner.

Klimagassutslipp som skyldes metanutslipp som ikke fanges opp av uttaksanleggene, ble i 2005 anslått til ca. 160 000 tonn CO₂-ekv. for Osloregionen. Med god driftsoppfølging og aktive tiltak på metanoksidasjon skulle det være mulig å redusere denne lekkasjen med ca. 100 000 tonn/år. Antas en halveringstid på ca. 10 år for alt avfall som bidrar til gassproduksjon, vil generering av metangass halveres i løpet av en tiårsperiode. En barriere for ytterligere uttak av metangass er mangelfullt utviklet rammeverk for biologisk behandling av avfall og anvendelse av gjenvinningsprodukter fra dette avfallet. Det mangler også avgiftsdifferensiering mellom biogass og annen gass.

Tidshorisont

Fra 2012 skal utvidet kildesortering være innført i hele kommunen.

Anlegg for produksjon av biogass er under planlegging. Som en del av Oslo kommunes kretsløpsbaserte avfallshåndtering er Renovasjonsetaten i gang med å utvide ordningen for innsamling av glass-, plast- og metallemballasje, samt tilrettelegging for gjenbruk ved innføring og videreutvikling av gjenbruksstasjoner.

Økt uttak av deponigass gjennom bedre driftsrutiner pågår kontinuerlig og det forventes en fortsatt reduksjon av disse utslippene. Effekten av dette tiltaket vil gradvis bli lavere målt i tonn CO₂-ekv. per år ettersom gassuttak ved Grønmo og Rommen har vært iverksatt tidlig.



Hovedinnsatsområde 4. Klimatilpasning

Resultatmål 1: Oslo kommune skal redusere negative konsekvenser av klimaendringer

Visjon for Oslo 2030

Oslo kommune har god oversikt og kompetanse på kommende klimaendringer og er robust mot ekstremvær. Oslo kommune har fullt ut integrert pågående og kommende klimaendringer i sin planlegging.

Fremtidige klimaendringer i Osloregionen vil kreve beredskaps- og tilpasningstiltak fra kommuner og statlige sektormyndigheter. Det er viktig at arbeidet med tilpasning til et endret klima starter tidligst mulig for å kunne integreres i kommunens oppgaver knyttet til planlegging og infrastruktur. Dette for å kunne redusere konsekvenser og kostnader ved fremtidige klimaendringer.

Oslo kommunes arbeid med klimatilpasning vil være innrettet mot å utvikle verktøy for planlegging, utarbeide forslag til virkemidler og konkrete tiltaksstrategier. Strategien vil være rettet mot å møte kjente utfordringer knyttet til ekstremværsituasjoner i Oslo og synliggjøre mulige scenarier for langsiktige klimaendringer i Osloregionen.

Delmål 1 : Økt kunnskap om effekten av klimaendringer

Delmål 2 : Integrere klimaeffekter i risiko og sårbarhetsanalyser

Delmål 3 : Alle sektorer skal ha gjennomført tilpasninger for å redusere negative konsekvenser av klimaendringer

Byøkologisk program

Oslos strategi for bærekraftig utvikling og miljø- og klimapolitikk er forankret i Byøkologisk program 2011- 2026. Det nye programmet bygger videre på tidligere Byøkologiske program og dets visjoner. Under visjon, innsatsområder og de områder som det forventes at bydelene er delansvarlige.

Visjon for Oslo som bærekraftig by

I Byøkologisk program er vedtatt følgende visjon for Oslomiljøet og utvikling av byen: **Oslo skal være et bærekraftig bysamfunn der alle har rett til ren luft, rent vann og tilgang på gode friområder.**

Åtte innsatsområder

Oslo kommune skal arbeide for å realisere sine visjoner om en miljøvennlig og bærekraftig byutvikling og drift ved å prioritere innsatsen i følgende innsatsområder:

Oslo har valgt å dele opp programmet i åtte innsatsområder .

Innsatsområdene er nærmere beskrevet med delmål, indikatorer for å vurdere måloppnåelse, strategier og tiltak for å nå målene, og tidsfrister for gjennomføring. Etater og virksomheter har felles ansvar for å innarbeide og konkretisere relevante deler av programmet i sine planer, budsjetter og årsrapporter.

De åtte satsingsområdene med tilhørende mål:



1. Oslo skal redusere støy, luftforurensing og klimagassutslipp

- 1.1 Oslo skal redusere sine klimagassutslipp med 50 % i forhold til 1991 nivå innen 2030, og bli klimagassnøytral innen 2050.
- 1.2 Oslo skal forbedre den lokale luftkvaliteten
- 1.3 Oslo skal redusere innbyggernes støybelastning
- 1.4 Oslo skal øke andelen lokalt produsert fornybar energi til bruk i oppvarming samt andelen lokalt produsert fornybar elektrisk kraft
- 1.5 Oslo skal tilpasse seg klimaendringene



2. Oslo skal arbeide for miljøeffektiv mobilitet og transport

- 2.1 Oslo kommune skal tilrettelegge for å kunne bo og arbeide i byen uten bruk av bil
- 2.2 Oslo skal legge til rette for sine myke trafikanter
- 2.3 Oslo skal øke andelen kollektivreiser i forhold til reiser med bil.
- 2.4 Oslo kommune skal legge til rette for bruk av biler og busser med mer miljøvennlige drivstoffkilder.



3. Oslo skal ha en bærekraftig byutvikling, med miljøvennlige bygningsmiljøer og byrom

- 3.1 Oslo skal fremme en miljøeffektiv byutvikling i samsvar med gode byøkologiske prinsipper
- 3.2 Oslo skal ha en miljøeffektiv forvaltning av sine eiendommer og bygge energi- og miljøeffektivt
Både regulatoriske og økonomiske virkemidler tas i bruk for å oppnå varige reduksjoner i stasjonær energibruk, herunder utfasing av all oljefyring innen 2020.
Oslo skal ha en kulturminneforvaltning som ivaretar byens historiske kvaliteter.
- 3.3 Byrommene skal bevares, videreutvikles og gjøres grønnere og fri for tagging og søppel.
- 3.4 Oslo skal rydde opp forurenset grunn
- 3.5 Økonomiske virkemidler tas i bruk for å oppnå varige reduksjoner i stasjonær energibruk, herunder utfasing av all oljefyring innen 2020.
Også regulatoriske virkemidler tas i bruk for å oppnå varige reduksjoner i stasjonær energibruk, herunder utfasing av all oljefyring innen 2020.
Utbyggere som i plansammenheng tilfredsstiller/oppfyller krav om passivhusnivå eller bedre skal premieres i form av muligheter for tilskudd

- og/eller ekstra gunstige lån samt fritak for saksbehandlingsgebyrer.
- 3.6 Kommunen skal aktivt bidra til å bevare og vedlikeholde verneverdige bygninger, anlegg og kulturmiljøer som felles, ikkefornybare miljøressurser.



4. Oslo skal ha kretsløpsbasert avfallshåndtering

- 4.1 Oslo skal forebygge at avfall oppstår og bidra til økt ombruk
- 4.2 Oslo skal arbeide for økt materialgjenvinning



5. Oslo skal bevare og styrke sin blågrønne struktur

- 5.1 Oslo skal bevare og utvikle det biologiske mangfoldet
- 5.2 Oslo skal bevare og videreutvikle grønnstrukturen med fokus på sammenheng og kvalitet
- 5.3 Oslo skal gjenåpne elver og bekker og skape blågrønne korridorer
- 5.4 Oslo skal ha en miljøeffektiv forvaltning av drikkevannsforsyningen, vassdragene, grunnvannet og fjorden.
- 5.5 Oslo skal tilrettelegge og øke tilgjengeligheten til et variert friluftsliv med gode muligheter for miljø-/uteundervisning.
- 5.6 Biologisk viktige områder og kulturlandskap på øyene i indre Oslofjord må sikres.

6. Oslo skal ha en miljøeffektiv kommuneforvaltning

- 6.1 Oslo skal sikre sine innbyggere og omverden tilgang til god informasjon om byens miljøstatus og kommunens miljøarbeid
- 6.2 Oslo skal bruke miljøledelse med sertifisering for å fremme en miljøeffektiv kommunal forvaltning
- 6.3 Oslos miljøarbeid skal ha høy faglig kvalitet
- 6.4 Oslo kommune skal praktisere miljøeffektive anskaffelser

7. Oslo skal samarbeide med innbyggerne, næringslivet og staten for et bedre miljø

- 7.1 Oslo skal arbeide for et bedre miljø og redusert økologisk fotavtrykk i samarbeid med staten, frivillige organisasjoner og næringslivet
- 7.2 Oslo skal samarbeide med staten for en bærekraftig utvikling av hovedstaden med et bedre miljø
- 7.3 Oslo skal markere seg som en internasjonalt anerkjent miljøby

8. Oslo skal bidra til og samarbeide for et bedre miljø regionalt, nasjonalt og globalt

- 8.1 Oslo skal være en pådriver i samarbeide for et bedre miljø og en bærekraftig utvikling i regionen
- 8.2 Oslo vil samarbeide med staten for et bedre miljø og bærekraftig utvikling i hovedstaden
- 8.3 Oslo skal samarbeide med andre storbyer og internasjonale organisasjoner om et bedre miljø
- 8.4 Oslo etablerer et tettere samarbeid med de øvrige nordiske og baltiske

hovedsteder og storbyer om felles miljø- og klimautfordringer.

Bydelens rolle

Innsatsområder i revidert Byøkologisk program hvor bydelene kan ha en rolle:

1. Oslo skal redusere støy, luftforurensing og klimagassutslipp

- Oslo skal redusere sine klimagassutslipp med 50 % innen 2030, og bli klimagassnøytral innen 2050
Det skal utarbeides CO2-regnskap fra alle Oslo kommunes virksomheter.
- De indirekte klimagassutslippene fra Oslos innbyggere skal være så lave som mulig
- Fortsette arbeidet for etablering av flere ladestasjoner for elbiler i parkeringshus og på offentlig gategrunn med minimum 100 nye ladestasjoner pr. år.

2. Oslo skal arbeide for miljøeffektiv mobilitet og transport

- Oslo kommune skal ha en streng parkeringsnorm ved alle nye byutviklingsprosjekter, redusere antallet gateparkeringsplasser og innføre beoerparkeringsordning.
- Tilrettelegge for at flest mulig barn og ungdom går eller sykler til skolen ved å sikre trygge og tiltalende skoleveier. Aksjon skolevei videreføres. Reiseplaner for skolene iverksettes. Samarbeide med Grønn Hverdag om "Gå til skolen" aksjoner. Bevare snarveier og smett i boligområdene.
- Oslo kommune skal fortsette å stimulere til økt bruk av sykkel i egen tjeneste. Sykkelgodtgjørelsen for bruk av egen sykkel i Oslo kommunens tjeneste videreføres og gjøres bedre kjent.
- Det utarbeides en egen plan for universell utforming basert på en vurdering av forholdene for fotgjengere i de ulike bydelene med forslag til kart og andre tiltak for å gjøre det enklere og tryggere å ta seg frem i Oslo. Utforming av det offentlige uterom, inklusive gater, veier og plasser skal være inkluderende for alle mennesker, uavhengig av alder og ferdigheter
- Alle biler som brukes av Oslo kommune skal som hovedregel bruke nullutslippsteknologi, slik som biodrivstoff, elektrisitet eller hydrogen.

3. Oslo skal ha en bærekraftig byutvikling, og miljøvennlige bygningsmiljøer og byrom

- Miljøkrav skal integreres i reguleringsplaner for å sikre miljøkvalitet i arealutviklingen. Det skal stimuleres til å lage klimaregnskap ved planlegging av større byutviklingsområder.
- Tilrettelegge, drifte og vedlikeholde kommunens eiendommer, bygninger, gater, grøntarealer, anlegg og infrastruktur miljøeffektivt. Prinsippet om verdibevarende vedlikehold legges til grunn for forvaltningen. Antikvariske prinsipper skal være

førende når fredede/verneverdige bygninger, anlegg og kulturmiljøer istandsettes eller vedlikeholdes. Jobbe for at alle eksisterende kommunale bygg i rimelig nærhet av fjernvarmenettet tilkobles dette. Kommunens eiendom skal energisertifiseres ved omsetning. Valg av løsninger må være brukervennlige og inspirere til miljøriktig bruk.

- Utarbeide miljøprogrammer for alle kommunale byggeprosjekter og store rehabiliteringer. Valg av løsninger må være brukervennlige og inspirere til miljøriktig bruk. Nye kommunale bygg inkl. totalrehabiliteringsprosjekter over 250 m² skal bygges med system for vannbåren varme og søkes tilkoblet fjernvarmenettet der dette er mulig.
- Bygg som kommunen leier på det private markedet skal som hovedregel tilfredsstillende lavenerginivå fra 2015 og passivhusnivå eller tilsvarende fra 2020.
- Inngå samarbeid med utbyggere om energieffektive bygg og byutviklingsprosjekter. Stille så strenge krav som mulig i regulerings- og byggesaksarbeidet for å sikre god miljøeffektivitet.
- Etablere et system for sentrum med samordnet tilsyn, veiledning, orden, renhold, vedlikehold og forvaltning av de offentlige uterom, gater, plasser og parker i samarbeid mellom berørte etater. Videreføre arbeidet med å ilegge miljøgebyr, inkl. håndhevelse av politivedtektene for Oslo.
- Styrke organisering av renholdsinnsetningen for å sikre at offentlige byrom, torg og møteplasser i sentrum oppleves som ryddige og velstelte.
- Det utarbeides en egen strategi for å redusere tagging basert på fortsatt 0-toleranse og økt samarbeid med samferdselsetaten, bydelene, politiet, Ruter AS, borettslag, velforeninger, næringslivet og andre aktuelle aktører. Stopp Tagging kampanjen utvides til å omfatte alle bydeler. Fjerning av tagging på kommunale eiendommer og installasjoner (søppelkasser, murer, etc.) for hele byen samordnes gjennom en samkjøpskontrakt for flest mulig av kommunens virksomheter.
- Det utarbeides en egen Rusken strategi for å revitalisere Rusken-aksjonene med formål å styrke folks bevissthet om å ta ansvar for trivsel og renhold i sitt nærmiljø og delta på dugnadene.
- Utarbeide en handlingsplan for måling av radon i Oslo. Handlingsplanen samordnes med Folkehelseplanen/ miljørettet helsevern.

4. Oslo skal ha kretsløpsbasert avfallshåndtering

Gjøre Oslos innbyggere og næringsliv bevisst på eget forbruk, produkters levetidskostnader, mulighet for ombruk og reparasjon. Videreutvikle samarbeidet med skolene, Grønn hverdag, LOOP og andre aktuelle organisasjoner, blant annet ved å opprette et eget "Forum for avfallsreduksjon". Oslo skal være en pådriver overfor staten for å sikre bedre rammevilkår for å forebygge at avfall oppstår, slik at avfallsmengdene per innbygger kan reduseres med 25 % innen 2020.

- Øke omfanget av hjemmekompostering av hageavfall ved å samarbeide med Grønn

Hverdag.

- Implementere avfallshåndtering i planarbeidet i kommunen. Planer om arealdisponering skal omtale utvikling av fysisk infrastruktur og arealdisponering som ivaretar forventet vekst i avfallsmengden, kildesortering og krav om effektive og moderne oppsamlings- og innhentingsløsninger for avfallet (som nedgravde løsninger og avfallssug). Dette innebærer at det må avsettes hensiktsmessige areal for avfallshåndtering ved alle nyetableringer og større rehabiliteringer av bolig- og næringsbygg.

5. Oslo skal bevare og styrke sin blågrønne struktur

- Tilrettelegge for bruk av de regulerte friområdene gjennom erverv eller avtale, i tillegg til opparbeiding. Verneverdige uregulerte naturområder sikres gjennom regulering. De regulerte friområdene og andre viktige natur- og rekreasjonsområder i byggesonen skal bevares. Kvalitet og tilgjengelighet av grøntarealer og eventuelle barrierer til disse analyseres. Eventuelle nye friområder skal ha god kvalitet.
- Evaluere ordningen med at bydelene har overtatt forvaltningsansvaret for lokal grønnstruktur.
- Sikre arealer til skolehager og parselhager.
- Tilrettelegge og vedlikeholde grøntområdene, øyene og markas nærsone bl.a. i henhold til kommunal plan for idrett og friluftsliv. Arealer for rekreasjon skal sikres gjennom blant annet friområdeprosjektet. Mål og retningslinjer for kommuneskogen legges til grunn for bruk av Marka. Alunsjøen og Breisjøen vurderes åpnet for allmennheten til bruk for friluftsliv og bading.
- Bevare og sikre 100-meterskoger for naturopplevelse og fysisk aktivitet i nærområdene. Det utarbeides en oversikt over hvilke områder dette angår i forbindelse med revisjon av grøntplanen.
- Gjennom samarbeid med minoritetsorganisasjoner og bydeler legge spesielt til rette for at flere grupper blir aktive brukere av marka

6. Oslo skal ha en miljøeffektiv kommuneforvaltning

- Kommunisere Byøkologisk program til alle ansatte, innbyggere, organisasjoner, stat, næringsliv og andre viktige aktører i bysamfunnet på en miljøeffektiv måte. Byøkologisk program og Miljøstatus rulleres i begynnelsen av hver bystyreperiode.
- Miljøeffektivitet skal inngå i virksomhetenes styringssystem på linje med økonomi, etiske hensyn m.v. Kommunens tjenester skal ikke bare produseres kostnadseffektivt, men ressursene skal også utnyttes mest mulig effektivt slik at det skapes minst mulig belastning på miljøet. Fullføre innføring av miljøledelse med sertifisering av alle kommunale virksomheter, og sikre gode rutiner for resertifisering. Bystyremelding 3/2003 Grønn kommune om miljøeffektivisering av kommunens virksomheter. Sikre gode rutiner for resertifisering.

- Integrere miljøledelse i kommunens sentrale lederopplæringsprogram og øvrig virksomhetsutvikling. Virksomhetsnettverk for miljøledelse videreføres med vekt på erfaringsutveksling og kompetansebygging. Nyetablerte virksomheter tilbys eget introduksjonsopplegg for miljøledelse.
- Integrere Byøkologisk program i virksomhetenes miljøledelsessystem. Strategier og tiltak i Byøkologisk program legges til grunn ved utarbeidelse av strategiske planer, årsplaner og planlegging av miljøeffektiviseringstiltak i de enkelte virksomheter.
- Alle kommunale etater og virksomheter skal miljøsertifiseres innen 2014.
- Samordne og styrke miljøforvaltningen for å nå Oslos miljømål og sikre Oslos miljøstyringssystem. Tilby miljøkompetansekurs til aktuelle ansatte.
- Styrke miljøkompetansen og -kapasiteten i bydelene for å kunne miljøsertifisere små og mellomstore bedrifter og virksomheter i bydelen i samsvar med Miljøfyrtårnordningen.
- Gjennom samarbeid med offentlige og private aktører og med leverandørmarkedet skal kommunen være ledende i gjennomføring av kost- og miljøeffektive anskaffelser i kommunen. Kommunen skal bruke sin påvirkningskraft til å stimulere leverandører av varer og tjenester til miljøvennlig produksjon og adferd. Kommunen skal stille relevante miljøkrav ved alle anskaffelser. Ved opprettelse av anskaffelseskomiteer skal nødvendig miljøkompetanse sikres.
- Videreutvikle et system for miljøriktige anskaffelser. Det skal utvikles kriterier og tilrettelegges for miljøriktige anskaffelser på alle nivåer.
- Gjennomføre følgende tiltak som viktige ledd i arbeidet for miljøeffektive innkjøp.
 - Strøm til bruk i kommunes tjeneste skal være sertifisert som fornybar.
 - Innkjøp av produkter som inneholder stoffer på SFTs obs- og stofflister bør i hovedsak ikke forekomme.
 - Ved innkjøp bør det velges miljømerkede produkter (Svanen eller EUblomsten m.v.) der det er mulig.
 - Ved innkjøp av transporttjenester skal det stilles krav om at tilbyder leverer tjenesten med miljøtilpassede biler, der det er mulig.
 - Leverandører av produkter som omfattes av returselskapenes ordninger

7. Oslo skal samarbeide med innbyggere, næringslivet og staten for et bedre Oslomiljø

- Styrke dialogen og samarbeidet med staten, næringslivet og innbyggerne vedrørende deres medansvar for bedre miljø og bærekraftig utvikling av byen. Lavere avfallsproduksjon, lavere klimagassutslipp og mer miljøvennlig varetransport, kunde- og arbeidsreiser er sentrale temaer i denne sammenheng. Miljøhensyn bør settes på dagsorden i alle fora for samarbeid mellom kommunen, staten og næringslivet.

- Fortsette samarbeidet med frivillige organisasjoner om å skape et bærekraftig bymiljø i Oslo. Legge til rette for og stimulere til økt bruk av marka, øyene og fjorden til undervisning, friluftsliv og rekreasjon.
- Styrke Lokal Agenda 21-arbeidet i bydelene for å oppnå bedre miljø og bærekraftig lokalsamfunnsutvikling. Alle bydeler bør ha LA 21-/nærmiljøfora med deltagelse fra kommunen, skolene, næringslivet, lokale organisasjoner og evt. aktuelle kompetansemiljøer. Bydelene oppfordres til å utarbeide miljøplaner for egen bydel.
- Fortsette samarbeidet med Stiftelsen Miljøfyrtårn og arbeide for at flest mulig bedrifter, organisasjoner og andre virksomheter i Oslo miljøsertifiseres. Miljøkrav ved innkjøp blir et viktig virkemiddel i denne sammenheng. Fortsette samarbeidet med Grønn Hverdag, stiftelsen Miljømerking og Oikos om å øke næringslivets og forbrukernes bevissthet om miljøeffektive innkjøp, økt bruk av miljømerkete og etisk rettfærdige og økologiske produkter.
- Videreføre utdelingen av den årlige Bymiljøprisen til aktører som ved sin miljøinnsats kan fremstå som et godt eksempel for andre.
- Videreføre markeringen av verdens Miljøverndag 5.juni med Miljøfestival samt Mobilitetsuke og Bilfri dag i september i samarbeid med staten, næringslivet og miljø- og andre organisasjoner.
- Det bør vurderes å innføre skattefritak på månedskort betalt av arbeidsgiver.

8. Oslo skal bidra til og samarbeide for et bedre miljø regionalt, nasjonalt og globalt

- Oppfordre til at det etableres vennsksforbindelser og miljøsamarbeid mellom miljøorganisasjoner, bedrifter, menigheter og skoler i Oslo og Oslos vennsks- og samarbeidsbyer.

Byøkologisk program 2008-2024 viser at bydelene internt (kommunal virksomhet)tenkes ha en rolle innen flere av innsatsområdene;

- **klimavennlige biler i egen virksomhet**
- **CO2 regnskap i egen virksomhet**
- **utvikling av klimahandlingsplaner**
- **stimulere til økt bruk av sykkel i kommunal tjeneste**
- **plan for universell utforming**
- **miljøkrav ved alle anskaffelser/miljøeffektive innkjøp i egen virksomhet**

Miljø- og klimahandlingsplan for Bydel St. Hanshaugen 2011-2015. revisjon 2011

” tenke globalt - handle lokalt, ”

Visjon og Hovedmål

Hovedmål 1

1. Oslo skal være et bærekraftig bysamfunn der alle har rett til ren luft, rent vann og tilgang på gode friområder.

Hovedmål 2

2. Bydelens miljø og klimaarbeid bidrar til at Osloregionen reduserer klimagassutslippene med 50 prosent innen 2030.

Hovedinnsatsområder

Bydelens fokus i perioden 2012 – 2015 konsentreres om 5 hovedinnsatsområder. Innsatsområdene er valgt med bakgrunn i sentrale føringer og tidligere vedtak i bydelsutvalget.

Bydelens miljø og klimaarbeid skal utføres i et nært samarbeidet mellom bydelens befolkning, foreninger/virksomheter, næringslivet og andre etater. Videre knyttes gjennomføring av tiltak innenfor innsatsområdene også til bydelens øvrige drift og/eller i et samarbeid med andre parter.

I planen skisseres hovedinnsatsområder og delmål for arbeidet for planperioden. Tiltakene vil fremgå av bydelens kommende budsjett- og årsplaner.

1. Mobilitet og Transport
2. Bærekrafting byutvikling
3. Forbruksmønster og avfallshåndtering
4. Miljøeffektiv kommuneforvaltning
5. Miljøsamarbeid

Hovedinnsatsområde 1.

Mobilitet og Transport

Delmål

1. Bydelen har klimavennlige biler i egen virksomhet og det innføres CO2regnskap.
2. Bydelen stiller krav til lavt utslippsnivå ved leie av biler og andre transporttjenester (biodrivstoff, elektrisitet eller hydrogen).
3. Bydelen stimulerer til økt bruk av sykkel i egen tjeneste. Sykkelgodtgjørelsen gjøres

- bedre kjent.
4. Bydelen oppfordrer til reduksjon i personbilbruken, en øket bruk av kollektiv- og gang- /sykkeltransport, kjøp av nullutslippsbiler, plug-in hybridbiler samt bruk av bildeling
 5. Bydelen oppfordrer til en mer miljøvennlig kjørestil (økokjøring)
 6. Bydelen bidrar til å redusere antall gateparkeringsplasser og innføre beboer-parkeringsordning.
 7. Bydelen bidrar til å legge til rette for en øket og mer trafikksikker sykkelbruk, om nødvendig på bekostning av parkeringsplasser.
 8. Bydelen bidrar til å redusere antall parkeringsplasser ved offentlige virksomheter til et minimum.
 9. Bydelen bidrar til at kommunen har en streng parkeringsnorm ved alle nye byutviklingsprosjekter.
 10. Bydelen bidrar til at det blir etablert flere ladestasjoner for elbiler i parkeringshus og på offentlig gategrunn i bydelen.

Hovedinnsatsområde 2

Bærekraftig byutvikling

Delmål

1. Bydelen påser at miljøkrav er integrert i reguleringsplaner for å sikre miljøkvalitet i arealutviklingen samt stiller krav om at det lages klimaregnskap ved planlegging av større byutviklingsområder.
2. Bydelen bidrar til at kommunens eiendommer, bygninger, gater, grøntarealer, anlegg og infrastruktur tilrettelegges, driftes og vedlikeholdes miljøeffektivt samt at det utarbeides miljøprogrammer for alle kommunale byggeprosjekter og store rehabiliteringer.
Nye kommunale bygg inkl. totalrehabiliteringsprosjekter over 250 m2 skal bygges med system for vannbåren varme og søkes tilkoblet fjernvarmenettet der dette er mulig.
3. Bydelen bidrar til at bygg som kommunen/bydelen leier på det private markedet i hovedregel tilfredsstiller lavenerginivå fra 2015 og passivhusnivå eller tilsvarende fra 2020.
4. Bydelen gjennomfører Enøktiltak (belysning, isolasjon, vinduer, mv.) i egne bygg.
5. Bydelen bidrar til at det blir stilt så strenge krav som mulig i regulerings- og byggesaksarbeidet for å sikre god miljøeffektivitet.
6. Bydelen styrker renholdsinnsetsen slik at offentlige byrom, torg og parker oppleves som ryddige og velstelte.
7. Bydelen bidrar i strategiarbeid med etater og andre for å få en reduksjon av tagging. Bydelen ønsker å delta på samkjøpsavtale for taggefjerning.



Hovedinnsatsområde 3

Forbruksmønster og avfallshåndtering

Bydelen skal bidra til at mengden avfall fra Oslos innbyggere blir redusert og at andelen materialer/avfall som kildesorteres og gjenbrukes/gjenvinnes økes.

Delmål

1. Bydelen bidrar til å gjøre bydelens innbyggere og næringsliv bevisst på eget forbruk, produkters levetidskostnader, mulighet for ombruk og reparasjon, slik at avfallsmengdene per innbygger kan reduseres med 25 % innen 2020.
2. Bydelen bidrar til at omfanget av hjemmekompostering av hageavfall øker.
3. Bydelen bidrar til å implementere avfallshåndtering i planarbeidet i kommunen gjennom oppfordring til bruk av moderne oppsamlings- og innhentingsløsninger for avfallet og avsetning av hensiktsmessig areal til dette ved alle nyetableringer og større rehabiliteringer av bolig- og næringsbygg.
4. Bydelen bidrar til å opprette 1 ny minigjenbrugsstasjon
5. Bydelen etablerer prøveordning med kildesortering i det offentlige rom.



Hovedinnsatsområde 4

Miljøeffektiv kommuneforvaltning

Delmål

1. Bydelen informerer om Byøkologisk program til alle ansatte, innbyggere, organisasjoner, stat, næringsliv og andre viktige aktører i bydelen på en miljøeffektiv måte.
2. Bydelen fullfører innføring av miljøledelse med sertifisering av alle kommunale virksomheter i bydelen, og sikrer gode rutiner for resertifisering. Alle kommunale og statlige etater og virksomheter i bydelen oppfordres til å miljøsertifisere seg innen 2014.
3. Bydelen integrerer miljøledelse i bydelens lederopplæringsprogram og øvrig virksomhetsutvikling. Nyetablerte virksomheter tilbys eget introduksjonsopplegg for miljøledelse eller miljøkompetansekurs til aktuelle ansatte.
4. Bydelen integrerer Byøkologisk program i virksomhetenes miljøledelsessystem. Strategier og tiltak i Byøkologisk program legges til grunn ved utarbeidelse av strategiske planer, årsplaner og planlegging av miljøeffektiviseringstiltak i de enkelte virksomheter.
5. Bydelen stiller relevante miljøkrav ved alle anskaffelser. Kommunen skal bruke sin påvirkningskraft til å stimulere leverandører av varer og tjenester til miljøvennlig produksjon og adferd.
6. Bydelen lager veileder for miljøriktige kommunale anskaffelser.



Hovedinnsatsområde 5

Miljøsamarbeid

Oslo skal samarbeide med innbyggere, næringslivet og staten for et bedre Oslomiljø

Delmål

1. Bydelen styrker dialogen og samarbeidet med næringslivet og innbyggerne vedrørende deres medansvar for bedre miljø og bærekraftig utvikling av bydelen og byen.
2. Bydelen legger til rette for arenaer for bærekraftig lokalsamfunnsutvikling.
3. Bydelen samarbeider med Stiftelsen Miljøfyrtårn , Grønn Hverdag og andre om å øke næringslivets og forbrukernes bevissthet om miljøeffektive innkjøp, økt bruk av miljømerkede og etisk rettferdige og økologiske produkter.
4. Bydelen opprettholder sin Fairtradebydelstatus.
5. Bydelen deler årlig ut en Kultur og miljøpris til aktører i bydelen som ved sin kultur eller miljøinnsats kan fremstå som et godt eksempel for andre.
6. Bydelen markerer årlig verdens Miljøverndag 5.juni i samarbeid med staten, næringslivet og miljø- og andre organisasjoner.

